

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

9 De tortura inferenda in crimine hæresis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](#)

Farinacius super. Causam autem grauem vocant relati Doctores immitiam capitem, aut grauem.

3 Secundo dicendum est facta recusatione, et si de rigore iuris arbitrii efficit eligendus ex parte iudicis reculari, alius ex parte rei recusans, qui de causa allegata in recusatione cognoverit. At decentius, & honestius est, ne iudicium illudatur, ne negotio catholicis religionis differatur, nunc passi sunt causa iniquitores recusent, vi causa ad supremum senatum remittantur, qui cognita summariè causa recusationis can admittat vel repellat, propterea Hispania ex Madriliiana instructione seruari testatur *Pegna dictio commun. 30.* Farnacius n. 239. Interim tamen Inquisitor recusatus procedere non debet, sed si habet collegam, collega procedat, si minus, causa quieteat. Quia omni procedunt, cum dubium est causa recusationis esse legitimam; iudicis si iudicio prudenter manifeste confiteri fruolam esse, & inanem, & solum suffice appositum ad iudicium subterfugiendum, causamque detinendam.

P V N C T V M. IX.

De tortura inferenda in crimen hæresi.

1 Tortura in hoc crimen inferri potest, quando alia legitima probatio deficit.

2 Dilectum tamen procedere legitima iudicia, & sufficienter probata.

3 Vnde testis deponens non de delicto, sed de indiciis delicti non sufficiat ad torturam.

4 Si plures, quam duo testis singulares concurrent ad probacionem indiciorum, possit reus subiecti tortura.

5 Dilectum unius testis de corpore delicti sufficit ad subiectum reum tortura tangere, alij contrarium sentiant. Intelligitur dummodo testis sit omni exceptione maior, & reus non sit probata virtus.

6 Scimus criminis non probet indicium sufficiens ad torturam.

7 Probet tamen, si alio administrabo inuenitur.

8 Quid abeas index perpendere in depositione socij crimini.

9 Fama querantur probas indicium sufficiens ad torturam.

10 Confessio extra judicialis sufficiens est indicium ad torturam.

11 Sola variatio, & vacillatio non probet indicium sufficiens ad torturam, tamen si probabilitas alij contrarium defendant.

12 In crimen hæresis omnes alij exempli torquendi sunt.

13 Aliis placet leuis esse tortuendos, sed non est eorum dictum in iure fundatum.

14 Minores, senes, & valetudinarii torqueri possunt pro qualitate virium, excepta muliere pregnante.

15 Reus in tormentis delictum fassus debet ratificari, alij ex eius confessione ibi facta condemnari non potest.

16 Facta ratificatione si conscientiam expostulat, admittendum est, nisi fuerit relapsus, si in errore persistit, debent adduci Doctores, qui illum conseruent.

17 Si accidens tempore ratificationis reus renouat, subiectus tortura iterum est.

18 Si torus sufficiens sit, & in negativa persistet, absolucionis est.

19 Reo coniuncto, & confessio, potest tortura inferri pro habendo complicitus.

20 Quovis agitur, an reus subiectus sit tortura, debet eius Advocatus asservare.

1 Nemini dubium est torturam inferri posse in hoc crimen, cum alia via veritas haberi non posset, nam prius tentata sunt omnia alia remedia & in omnium defectum, h. i. ius aci, rigidi, petulantes & fallaces vius conceditur. Codicito enim, & confesso non est tortura inferenda, quia tuni iam de delicto confita, & tortura, ut probetur delictum, & inveniatur veritas occulta, adibet utrum textum in, vls. C. de quæstib., & ex hoc ea quæ occulta sunt, reuelari, & l. edit. vers. de quæst. & l. datus Pius, eadem r. & alij quæ congruit Anton. Gom. tom. 3. variarum. 13. n. 20. constat. Modos inferendi torturam, & diligentes anteriores faciendo, ut veritas eruat, optime tradit Eym. director. 3. part. rub. de tertio modo terminandi processum, num. 49. & sequentib. & ibi Pegna in addition. comment. 39. Anton. Gom. tom. 3. variarum. cap. 13. n. 23. & 24.

2 Nunquam tamen in crimen hæresis, sicut neque in alio crimen tortura infligi potest, nisi præcedant sufficiens, & legitima delicti indica, sic late Marsilius l. 1. ff. de questionibus & conf. 49. num. 9. conf. 50. num. 3. Menochius alios referens, de arbitrio, libr. 1. questione 84. à n. 1. & redditur ratio, quia à tortura, que est damnum irreparabile, inchoandum non est l. 1. ff. de quæst. Tortura enim in subiectum aliarum probationum deficiet, tum affluit ad veritatem manifestandam. Hoc autem indicia,

torturam praecedentia debent sufficienter esse probata, dum enim probata non sunt, iudicia esse non possunt. Quapropter credere quodlibet indicium de se ad torturam inferendam sufficiens probandum esse duobus, vel pluribus testibus; alias non plene probandum erit, vt pluribus exornat Anton. Gomez variarum resolutionum, tom. 3. cap. 3. rubr. de tortura reorum, n. 18. Clarius, prædicarum quæst. 22. in princ. Menochius de arbitrio lib. 2. casu 170. n. 23. Farnacius lib. 1. quæst. 37. à num. 3.

3 Quocirca vius testis deponens non de delicto, sed de indiciis delicti, v.g. de confessione extra judiciali, de fame, de fuga, aut alio simili, insufficiens est, vt alii relatis docent prædicti Doctores, quibus addit. Mascard. de probacionibus, lib. 1. concil. 1385. n. 32. lib. 3. Pegna ad Lym. direct. 3. part. quæst. 61. comment. 100. vers. 3. am. iudicia. Mari. Delio digniss. mag. lib. 5. in 2. appendice, quæst. 10. Roias tractat. de hæreticis. part. 2. n. 289. Quod intelligentum censco, et ampli adcessit aliis testis deponens de alio indicio, ita ut essent duo testes singulares, quilibet de suo indicio deponens, non reddenter reum subiectum tortura, & qui virtutem illa depositio non æquivaler probacioni concludenti facte à testibus concordibus, vt pluribus comprobatur, & exornat Farnac. q. 37. num. 38.

4 At si testes singulares plures quam duo concurrent ad probacionem indiciorum, ipseque efficit probata vita, omnique exceptione maiore, sufficienter ex eorum depositione reus subiecti posset tortura, quia verisimile non est tot testes talia deposuisse, nisi reus culpabilis existaret. Item cuiuslibet testis depositio, et si non concludenter probet indicium, aliquam ramen, et si levem, facit presumptionem. Ergo multiplicatis his depositionibus, ex illos resultere potest maior presumptio, quam ex probacione concludenti unius tantum indicio, sic Albertus tractat. de agnoscend. afferat. cathol. & hæret. qu. 25. n. 20. Carter. præd. in 2. tr. se indic. & tortura, §. que autem, & qualia debent esse iudicia, n. 6. 8. & 9. Clarus in tract. 21. vers. sed pone quod unius Farnac. loco allegato, n. 38. Adde ad torturam regulatiter sufficie unum indicium, si proximum, & illatum delict. & bene probatum: sic post alios Anton. Gomez tom. 3. variarum. cap. 13. n. 8. Gigas de crimen laje maiest. 9. n. 16. Menochius de arbitrio lib. 2. casu 331. & de presump. 1. 9. 89. n. 14. Farnac. q. 37. n. 47.

5 Que autem sine hac indicia, quorum quodlibet sufficiens sit tortura subiecti reum, examinandum est. Et primò dubitatur de depositione unius testis de delicto, v.g. deponit Petrus de hæretico fecliffe & probet eius depositio sufficiens indicium ad te torquendum? Non desunt negantes, nisi sumui cum depositione unius testis de delicto fuerit, vel alius indicium, presumptio que cōcurrat, sic Marsilius conf. 102. 9. 10. Noiell. tract. in rub. de testibus in mat. crimin. n. 49. Ratio est, potest, quia tortura est pena gravissima, quæ res impunica non videatur, nisi delictum sit plus quam semiplenè probatum. Item dictum unius testis in crimina libus non semiplenè probet, et si probat in ciuilibus, quibus faciet Albertus, tract. de agnosc. afferat. q. 3. n. 39. Vnde, contra opin. verbo testis viens de viua n. 2. & seq. Eym. 3. p. 16. vers. 3. Nilominus à communis sententia recedendum non est, quia affirmat dictum unius testis de corpore delicti deponens sufficiens est indicium ad torturam. Debet tamen testis esse omni exceptione inaequaliter, Ratio est, quia tam in ciuilibus, quam in criminalibus testis viens semiplenè probat, cum duo probent concludenter, ut multis relatibus docent Anton. Gomez tom. 3. var. 6. n. 2. sua. vers. anim. adiudicentur tamem. Pegna direct. 3. p. comm. 110. in medio, vers. 1. cat. et. Menoch. de præsump. 1. 1. 89. n. 7. Fatin. 9. 36. n. 229. Et ita in propriis terminis hæreticis, sufficie unius testis omni exceptione maior, nam si aliquem defectum patiatur cum tunc non semiplenè probet, nullo modo seipso solo indicium faciet ad torturam, sic Farnac. Supr. n. 131. & latius dixi quæst. 37. n. 65. & 6. 1. Carre. tract. de hæret. n. 118. Pegna dictio commun. 110. vers. secunda regula. Gabr. confil. 178. n. 6. lib. 1. Addit. neque unum testem omni exceptione maiorem sufficiens ad torquendum reum, si reus denunciatus sit bona fama, & virtutis apud omnes: Quia bona opinio infirmat dictum testis, & presumptio non constat in contrarium: sic Simanus de catholicis, infist. tit. 56. n. 23. & in encyclia sit. 52. n. 12. Decian. tract. criminis lib. 5. cap. 36. Pegna 3. p. direct. quæst. 61. comm. 110. vers. non dubio tamen. Farnac. de hæret. quæst. 185. n. 132.

6 Hinc inferitur locum criminis deponentem de delicto non probere sufficiens probacionem ad torturam, quia esto in hoc crimen ob fideli fautorum testis alias inhabilis admittatur, non tamen admittitur ut integræ probans, & tanquam omni exceptione maior, ut tradit Marsilius, conf. 1. 190. n. 15. volum. 2. Grammat. conf. 59. n. 1. Hilppo. Rimipal. confil. criminis diuersi. conf. 84. n. 9. Anton. Gom. tom. 3. boſt. de probacionib. delictorum. n. 23. Boſtius de indicis, & considerationib. ante torturam, num. 166. & 177.

Vers.

272 De modo iudic. proced. in causis fidei.

vers. non tamen credas. At ad torturam requiritur ad mias semplena probatio delicti. Cum ergo hac ex depositione socij criminis, & testis patientis defectum, & suspicionem non habeatur; efficitur sane non posse ex illo reum tortura subiici, & ita multis relatis docet generaliter Farinacius *que. 43. num. 75. & num. 147. & in crimen hæresi. q. 185. n. 51.* Simanc. *cathol. infis. sit. 65. rub. de tort. n. 26. & in enchir. viol. relig. 2. 52. rub. de tort. n. 14.* Pegn. *adit. direc. p. 9. 61. com. 110. vers.* *An autem focij criminis. Mart. delrio disquisit. magie. lib. 2. q. 3. & lib. 3. in 2. appen. q. 1.*

7 Verum si dictum focij criminis alio administrculo iuuetur, sicut dubio tenendum est præfætæ sufficiens indicium ad torturam: tenent supradicti Doctores, quia ratione adjuncti suppletur testis defectus. Quod autem administrulum debet esse, vt ex illo, & ex depositione testis defectuoso resulet integrum indicium aduersus nominatum, non est certa regula: utrumque proinde arbitrio judicis prudentis regulandum est, vt dixit Menoch. *de arbitr. lib. 2. cap. 47. num. 47. & seqq.* Mafcard. *concl. 1311. sub. num. 53.* Hoc autem arbitrium, vt bene dicit Farinacius, *quaest. 43. num. 162.* non ex proprio matre sumendum est; sed ex fætua, & dictis Doctorum, Quapropter ipse aliquos casus adducit, ex quibus constare potest, quibus indicis administrulū depositione focij criminis infatad torturam aduersus depositum. Præcipui, & nostro instituto deseruentes sint, Primus si cum nominatione focij criminis concutatur testes de auditu, tunc enim sufficiunt nominatio ad torquendū reum: quia licet testes de auditu non faciant indicium ad torturam, nec probent. *l. testim. ff. de testib. l. s. arbitr. ff. de probatib. c. licet ex quadam de testib.* At cum negari non possit facere aliquem presumptiōnem illa pre sumptio juncta cum depositione focij criminis æquale depositioni testis omnis exceptione maioris. Secundus est, quando cum dicto focij criminis concutur fama contra nominatum ob rationem supradictam, quia fama supplet defectum ponens. Tertius si cum supradicta depositione concutatur fama nominati. Quartus si concutur stricta amicitia, & intima familiaritas nominati cum nominante; qui habere cum seceleritis hanc amicitiam malum est, & non leue reddit indicium ad torturam in modo in crimen hereticorum specialiter delictum cum hereticis familiaritatem habere. Quintum addere possumus si depositioni vnius focij criminis, alia alterius focij fūgantur, & duo focij criminis, deponant, quia tunc duplex illa depositione integræ testis depositioni videtur æquale: sic Pegna director. 3. part. q. 61. comm. 110. *ad finem vers. 5. tamen duo socij.* Mart. Delrio. lib. 5. *de disquisit. mag. scit. 5. vers. ad torturam & lib. 5. in 2. appen. q. concl. 2. & seq.* Farinacius. q. 185. num. 52.

8 Adiurendum tamen est, vt focij criminis depositio alii indicis administrulū faciat plenū ad torturam indicium debet: indicem satis perpendere qualitatem personæ nominatae, & nominantis, & modum depositionis: ita vt ex illis certè credat depositionem esse veram, & nominatum delinquentem esse: quod satis colligitur ex textu in o. i. fidei fauorem de hereticis in 6. ab ipsorum dixit ob fidei fauorem testes alias inhabiles, admitti, subdit. Si ex verisimilitus conetur isti, & ex n. testis aut personarum iam deponentium quam erant contra quos depositior qualitate ex aliis circumspecti: sic testis falsa vobis dicere profanatur sic Menoch. *de arbitr. lib. 2. cap. 47. n. 58.* Mafcard. *de probatib. lib. 1. concl. 1311. sub. num. 73. & 74.* Rul. *concl. 1311. n. 45.* Farinac. q. 43. n. 177. Rol. *concl. 73. n. 25. & 37.* & alii apud ipsos.

9 Secundum dubitatur de fama, an sola illa sufficiens præbeat indicium ad torturam: quando ostur à fide dignis, & rite probata est: Viderunt affirmatiōnē respondendum esse, eo quod talis fama semplene probet. Verum omnino tenendum est sola illa semplenam probatiōnem constituit. Quocumque fama præbeat indicium sufficiens tortura: debet esse ita vñemens, hoc est, ex tali fundamento firmo, & ratione otia, vt meritò ipsum fundamentum, & causa reddit ipsam famam verisimilem, vel vt alio administrulū adiunata, & coniuncta semplene falem prober delectum. Si Clarus præf. *fin. q. 21. vers. fama sola.* Pegna. 3. p. direct. comm. 110. vers. *tertia regul.* Farinac. q. 47. n. 4. num. 49. n. 17. Menoch. lib. 1. *præsumpt. q. 89. num. 28.* Sigismund. Scaccia. *de indic. cap. 9. n. 1. vers. finis tamen in crimen hæresi.* Mart. delrio *disquisit. mag. lib. 5. in 2. append. q. 7. & dido lib. 5. scit. 2. sub. vers. ad torturam.* & alii plures apud ipsos.

10 Textus dubitatus de confessione extrauidicialis, de qua cum communī sententiā cense sufficiere, quia est indicium factis proximum, & illatum delicti: nemo enim presumi potest sibi falso crimen imponere si ex glossa in l. quinto ff. de adult. Bart. Bald. & alii docet Ant. Gom. *tom. 3. uar. cap. 1. n. 8. & 9. Carrer. præf. crim. n. 121. vers. (epitomum indicium. Iulius. Clarus præf. q. 5. fin. q. 21. vers. confessio extrauidicialis.* Farinacius q. 37. n. 47. Pegna direct. 3. part. comm. 110. circa fin. vers. ergo præter memorata indic. Menoch. *de presump. lib. 1. q. 89. n. 14. & seqq.*

11 Quartu dubitatur de variatione, & vacillatione in reprehendo, an hoc indicium sufficiens sit ad torturam? & sermo est de variatione in delicto, vel circumstantiis ipsius inferentibus.

Respondeo probabilius esse (etsi contrarium sit factis probabile) solam variationem siue in tortementis, siue extram præbeare indicium sufficiens ad torturam, quia variatio, & mendacium in confessione, de se est signum remotum delicti, & non proximum, & concludens. At ad torturam requirit indicium varium ob variationem torquendum esse. *l. qui falsa vel varia ff. de testib. l. ex libero. ff. de q. quia torturatur eo quod eius dictum non valet, nisi torturatur firmatum; non enim erat conueniens, vt aduersus tertium valeret dictum testis mutabilius: ac cum cuiuslibet dictum aduersus se ipsum valeat. l. de etate. §. 1. ff. de interrog. action. non est opus torturam ad dictum illius faciendum. Verum si ipsam variatio, & mendacium alio indicium adiuvetur, tunc etiam sufficiens ad torturam: si pluribus laris comprobatur Farinacius q. 52. num. 22. iun. 50. n. 29. Neque etiam oblitus torturæ confitentem crimen in tortementis, & dictum ad locum, quo se ratificare debet, si reuocat confessionem factam torturæ iterum posse, vt tenerem communis sententia cum Marfil. *præf. etim. §. quoniam n. 3. vers.* *In hac questione. & in l. repetit. num. 11. & seqq. ff. de questionib. quia alias multorum confessio facili ratificaret, sciens non ratificata confessione damnari non posse: neque etiam publici posse torturare: & si delicta impunita remanerent. Non, inquam, obstat, vt dicamus reum ex sola variatione torturæ esse fabricandum, quia in hoc casu nota tam ob variationem, quam vi primo dicto valore, & firmitatem tribuat, subiicitur: cum enim dicta in torturam non valeant, nisi ratificari, cogitur torturæ ratificari. Item non propriæ variationem, sed proprieatatem indicium ex confessio facta in torturam ortum torturatur. Nunguam tamen torturam ultra tertiam vicem reprehendetur est; ino neque ultra secundam, ex sola non ratificatiōne: etiam in torturam postius iterum ratificatur crimen, & postea neglegit quia secunda confessio eadem est cum prima in torturam facta, ac proinde non constituit nouum ad torturam indicium, vt bene considerabat alios referens, Farinacius *quaest. 3. num. 29.* plurimes enim reum torturam subiiceret, non humanum, sed inhumanum, & crudelissimum est, & proprium caniculum.**

12 Rufus dicendum est de personis, quae torturæ subiici possunt. Variæ sunt personæ à tortura exemptæ: tum ratione officij, & dignitatis, tum ratione ætatis, & dignitatis, tum ratione artis, & corporis valetudinis. Regula ergo generalis est personas exemptas ratione officij, & dignitatis, quales sunt clerici, religiosi, milites, decuriones, nobilis, si in crimen hæresi definiuantur, torturæ possunt: probat textus in l. de nomine ff. de questionib. & in l. quis alieni, & in l. s. excep. C. de maleficio. Iulianus maiest. *text. in l. s. excep. C. de maleficio.* & mathemat. Cis tradit. Ant. Gom. *tom. 3. variarum cap. 18. rubr. de tortura, reorum num. 3. ad finem.* Bollius in titul. de indic. & confessari ante torturam n. 115. Simanc. *cathol. infis. sit. 65. rubr. de torturam. n. 44. & seqq.* & in enchir. *violat. relig. 2. 52. num. 10.* Franci. Pegna direct. 3. part. comm. 39. n. 156. *vers. his constituit Farinacius de indic.* & tortura *quaest. 41. n. 100. & de hæresi. q. 185. num. 125.* Dec. tractat. *crimin. lib. 5. cap. 20. num. 22. & cap. 33. num. 11.* Rojas singul. 208. & alii apud ipsos.

13 Aliquibus tandem videatur hos leuius, quā alios torturare possunt: sic docuit Martinus Delrio *disquisit. magie. lib. 5. in 2. append. quaest. 2. 3. & loquens de clericis tradit. Gig. de crim. 1/a maius. lib. 2. quaest. 28. n. 3. Simanc. de hæresi. sit. 65. num. 49. Clarius præf. fin. quaest. 64. vers. sed an clericis finis Salzedo præf. e. 1. n. 6. vbi alios adducit concordantes, lit. D. p. 423. & videtur probari ex textu in cap. illi qui 5. q. 5. cum enim illi dicatur torturam clerici inferendarē, vel religiosum tortorem, tacitè insinuatur cum pietate, & religione, & non cum ira, & crudelitate clerici inferendarē. Item quia dignitati aliquip defundentur, si enim ob atrocitatem criminis non exanimatur ij à tortura: saltem conuenit, vt à rigor illius exanimatur. Fatoe piam esse, & favorabilem hanc sententiam: 3. parum in iure fundatum. Nam textus supradictus in cap. illi qui 5. q. 5. sollem incitat clericum torturandū esse, religioso, & Ecclæstico tortore non laico, vt dixit glossa ibi *Gigas n. 6. supr. Cart. p. erit in 2. tract. de indic. & tortura, §. circa tertium qui proponit.* Quod iam vñ. & conuenienter est abrogatum, vt alii docet Clar. *præf. fin. q. 29. & 30. vers. sed hic quare. Sigismund. Scaccia de indic. lib. 1. e. 10 num. 41.* Farinacius de indic. & tortura *quaest. 41. n. 15.* At nullo modo ex dicto textu, neque ex alio probatur clericos, nobilis, & quoffibet alios ratione officij, & dignitatis à tortura exemptos minus torturando esse in hoc crimen: cum enim haec persona, vt potest digniores, & de republica, ac Ecclæstico amplius bene meritis gratus deliquerit, quam carceri, qui his obligationibus carent: tortura, quæ iuxta gravitas criminis menistranda est, gravior illis debetur: sic Franc. Cafon. *tractat. de torturam. cap. 11. rubr. de non torturando clerus, n. 5. Folli. præf. crim. cap. 31. vers. tortura: mox subiicitur, n. 7.* Farinacius *de indic. & tortura, quaest. 41. n. 11. & 13.**

14 Difficultas autem est de personis exemptis ob periculis vita propria, vel aliena, vt sunt minores 14, annorum, & lessines, & valetudinari, & mulieres pueræ. An, inquam, si

omnes in elminibus excepti, praecepit in hoc crimine hæresis, torqueri posse; Negat Anton Gomez, tom. 3, cap. 13, n. 3, in fine vers. 2, sed sicut intelligo. Et reddit ratione, quia exemplio hæretum per torturam à tortura sit ob periculum vita propria, vel alienus, quod periculum æquid in omni crimine procedit, & consentientem videtur. Pugna 1, p. direct, comment. 110, circa medium, ver. quod autem, Nihilominus credo hos omnes torqueri possit (excepta mulier & prægnante) si tortura ea cautele, & moderatione adhibetur, ut secundum Medicorum consilium, nullus inde periculum mortis cimeatur, sic Simancas de hære. 1, 65, n. 45. Petri Placida in epistola dicit, lib. 1, c. 32, n. 12, in fine, Cato in pract. criminis tract. de iudic. Crux tortura, §. circa tertium quod persona torquere possit, n. 37, ver. 2, fallit in criminibus exceptis. Pugna, 33 direct, comment. 39, n. 156, ver. seio que fuisse esse Farinacius in qua. 41, num. 13, & de hære. quæst. 18, 5, num. 12. Fundamentum defensum ex l. de minore, ff. 9, vbi exempto minore 14, amorem à tortura, subdit. Consultus non procedete exemptione in crimen laicæ maiestatissim qui omnes omnino si allettionum proouocarent, cum res exigeret, torqueantur. Si agitur torqueri possunt pro tellitum dicendum in crimine excepto fornicatione ob suspicionem commissi crimini. Nec valer dist, hoc inquit, torquendos esse tortura relata in l. 5, impuniti, ffd. 57, ubi cauter impuberis terri poena habemus, ut si feria ead, quia hic terror, & casio enim extra crimina excepta conceditur. Item quia texus in l. de minore, absoluere dicit torquendos. Terror autem, ut feriæ casio non reputatur tortura, ut si super dicta etiam manifeste colligatur. Inquit enim textus. Impudentiam vitum in supplicio patimus, an vero etiæ in quaestione magis est ut de impudentia nec quæstio habeatur, at illa solent hoc in vlo obseruant, ut impudentes non torquantur, terri tamen soli, & habent, vel ferula ead, quia ratione retror, & casio fuisse tortura non reputatur. Dixi, excepta muliere prægnante, quod propter partus periculum non solum à torturâ sed etiam à tento illius excusat, so quod ex terrore abortus sicut potest sit ex ipsa tortura. Vnde prohibita tortura, & hic terror prohibitus, cum quia eadem ratio, cum quia prohibiti sine prohibiti videtur media ad illum. L. oratio, ff. de ponsalib., cum lex, ff. de fidibus, & l. cum delictum ff. de pati. & tradit expellit Anton Gomez, tom. 4, var. c. 13, de tortura reorum n. 4, ver. & ita debet procedere Farin. q. 41, de indic. Crux tortura, num. 8, 4. & Pugna 3, p. comm. 34, col. si quis auem.

15 Refrat quid faciendum sit de reo negante, vel confiteente inveniente. Et in primis adiutor confessionem factam in torturam debet ratificari, alias ex illa condemnari non poterit: ut tract ex omnium scientia Eymeric, direct. 3, p. rubr. de tertio modo terminandi processum, n. 157, vers. si autem in quaest. Farin. quæst. 18, num. 150. Ut autem ad ratificationem indicatur reus, causa inquisitor procedat, primo interrogando cum in genere, an confessione factam aprobet, deinde eam in particuli proponat, & per exenium legit, & perquirat, an quælecta sunt, sive ea, quæ falsus sit.

16 Quo facto si reus in tormentis confessionem suo tempore felicit post, 14, horas ratificauerit, & penitentis absolutionem pati, & torturare debet suos errores, & penitentia iniuncta ab excommunicatis in causa publice aboliriendus, nisi fuerit relata quia tunc curiae facultati et tradendis iuxta superioris dicta. Si vero ratificans confessionem in suo errore persistere vult, neque ab illo recedere, variis modis conuincedus, præcepit adducti Doctores, qui cum illo disputent, eritque rationes dissolam, ac tandem argumentis omnino vincant. Quod si se vim non procester, sed pertinax persistere, curiae facultati penitentia tradetur.

17 Vixit si accedente tempore ratificationis reus confessio- nem factam in reuocauerit, iterum tortura subiiciendus est, non tan- tum quia recusant, sed quia ex confessione prius facta nouum noluntur crimini committi dicit. Nunquam tamen, vt iam dixi, vix tertium vice subiiciendus tortura est, præcepit si prima vice tenuerit, quæcum indicia potulat, ut multis aliis agendum Farin. quæst. 38, n. 97, & 105. At si reus in tortura sequitur, subiiciendum tortura non potest, nisi fuerint noua indicia rigenter, & a primis diuersa, iuxta textu in l. vnuis, §. 1, ff. de l. reus subdilectoribus argumentis oppressus repeti in quaest. just. ver. nisi prius iustitia sententiam indicorum, & grauitatem delicti tortura non fuerit, quia tunc non tam repetitur, quam de nova tortura contineatur, qualibet enim ex his causis existente tortori potest. At illis ceſtantiis ab initio est à torturâ, vt alii allegant docent Meno de arbitr. l. 2, casu 2, 72, n. 5, 6. & 7, l. 1, de indic. q. 38, à n. 71, præcepit n. 83. Cum autem dico tunc subiecti iterum tortura posse debet intelligi, si valent sufficiens oblique vite, vel membrorum periculo: sum enim aliqui ita debitis, vt etiam si leuiter torta fuerint, nouam torturam absque pericolo probabili sustinere non possint, illi ramen danda non est, ut colligatur factus in l. vnuis §. 1, ff. de quaest. ibi, maximè si in tormentis animus, & corpore duraverit. Semper enim prius oculis habenda sum illa verba Iuris consulti in l. quæst. monum. ff. de quaest. Questionem habere oportet, vt tenuis fallos sit vel innocentes, vel suplicio: sic Pugna 3, p. com. 39, num. 156, ver. sum tam pluriplus: sic Pugna 3, p. com. 39, num. 82.

Ferd. de Castro Sum. Mors Par. I.

18 Sed quid si tortus in negativa semper persistit, abfoluerit, & sit, an potius indicanda purgatio, vel abituratio? Respon- deo, si insufficienter tortus fuit ob debilitatem, vel aliam cau- lam, & indicia sunt virginitas & vehementia, abiturare debet, si sufficienter tortus fuit, credo liberum esse dimittendum, & sen- tentiam abfolutoriam, si peticit, cito concedendum. Prior pars probatur, quia aliqua via debente indicia illi purgari, & cum tortura purgata non sint, iustum est, ut abituratio purgantur. At quando tortura indicis correspondet, plene illa purgat, purgatis autem indicis remanet reus absoluendus, ex vngari axiomate, Actore non probante reus debet absolu. *Lector C. de probat. i. qui accusare, C. de edendo scilicet pluribus cōprobat Simanc. catholic. in- sist. tit. 56, rubr. de purgat canonica n. 17. & in enchirid. tit. 42, rubr. de torn. n. 40. & t. 1, 4 rubr. de purgat. m. 16. Pugna 3, p. di- rect. cōm. 39, n. 156, circa finem veris esti immuno requiratur. & 2, p. comm. 14 ad c. inter sollicitudines, de purgat canon veris, atque ex hac interpretatione, Farinac. g. 185, n. 128. Rojas tract. de hære, 2, p. num. 306.*

19 Tandem inquires, an reo coniusto, & confessio pro habendis complicibus tortura inferri possit: Repondeo potius, si semplene probatum fuerit complices habentes, quia non reuelare complices (quando teneunt, & de illis togant) est delictum fau- toris. Ergo super hoc delicto semplene probato torqueri potest. At si nulla probatio locorum precessit, non video quo ratione subiici tortura possit ob illos reuelandos, & cum non derit praesumptio, quo delictum committat, sic Simanc. catholic. insist. tit. 43, num. 17. & seq. & tit. 65, num. 59. & 60. & in enchirid. tit. 29, num. 12. & tit. 53, num. 30. & 31. Didac. Cautera quæst. crimi, rubr. de hære, cap. 1, num. 57. Farinac alius relatis de hæ- res, quæst. 183, num. 133.

20 Pro complemento huius materiae placet aduertere cum Repert. inquit, verbo advo- catus, s. sed ad advo- catus. & verbo tortura, s. an advo- ca. Pugna direct. 3, p. com. 110, in fine ver. postremo videndum. Quoties disputatur, an reus subiiciendus sit tortura, debet eius Aduocatum assistere, ut reum possit à tortura defendere, si videtur indicia insufficiencia esse: cum enim tortura grata præiudicium reo affert, contra ratio- nem, & aquitatem esset, si indefensus illam cogeretur subire,

P V N C T V M X.

De probatione requisita in crimine hæresi.

1 Ad condemnandum reum, ut hæreticum, hæresis debet sufficienter probari, ad illum ut suspectum, sufficiens presumptio presumptio juris.

2 Scriptura verbis, & factis hæresis probatur, & quali aha sunt.

3 Adversus buiūmodi facta, vel dicta non admittitur in contrarium probatio, nisi ad summum cōsideratulum ex metu.

4 Confitem. facta hæreticula, & negans intentionem con- demnandus est ut vehementer de hæresi suspectus si comparet ante denuntiationem.

5 Si citatus comparat, & negat intentionem, torquendus es, & in negativa persicentis tantum suspectus de hæresi vehementer condemnandus iuxta plurim sententiam.

6 Probabilis cōfessio tantum hæreticum negativum esse puniendum.

7 Due probationes semplene non iunguntur ad unam inter- gram scindendam, tametsi aliqui contrarium sentiant.

8 Contra accusatorem, & siccum in favorem rei suffici- semplene probatio, ut in paenam ordinariam condem- nari non possit.

1 Dabitur Doctores, an hæresis crimen debeat plenè, &

condiderit probati, an solum sufficiens præsumptio- nes? Cui dubitatione communis responsio est ad condemnandum hæreticum tantum hæreticum plenam, & concludentem probationem requiri ad illum vero condemnandum ut suspectum, presumptio iuris sufficiere. Priorum partem docent poli alios, quos allegant Simancas catholic. inst. tit. 50 rubr. de presump. n. 21.

& seq. & in enchir. viol. relig. t. 40 ead rubr. de presump. n. 1. Rojas tract. de hære, 2, p. assert. 6, n. 150. Dec. tract. crim. lib. 5, cap. 35, n. 20. Verisimò quid non sufficiat, Farin. q. 187, n. 2, 5. & 38, & videtur dicti explicari c. list. se presump. ibi Quocire mandamus, quatenus eum propter solam suspicionem quanum vel vehementer noluius illum de tam graui crimen condonari. Ratio est, quia hoc delictum grauiissimum est, & grauiissimum penitus punitur. Iustum ergo est, ne aliquis ex sola præsumptione illius, illud commissile declaretur. Adde, in reliquis delictis probationes luce meridiana clariiores expostulantur, ut tenent omnes, & cit decilio textus in l. sciam curdi qui est fin. C. de probat. & haberet cap. sciam curdi, 2, q. vlt. Ergo à posteriori in hoc delicto reliquo ratiōne grauiissimo. Secundam partem, scilicet præsumptiones iuris sufficiunt ad condemnandum reum tamen suspectum videtur res iudicata, cum præsumptiones illius suspectum redacta, ergo iniuria illi interrogatur, si sic suspectus declaretur, & vt talis puniatur abiuratio, & pena extraordinaria iuxta textum